

Geliş / Received	: 10.11.2023
Kabul / Accepted	: 28.12.2023
Yayın / Published	: 30.12.2023

PRİZRENLİ BİR ŞAIR: ZEYNEL BEKSAÇ'IN GÖZÜNDEN BALKANLARDA ÇOCUK OLMAK VE TÜRKÇE ALGISI*

A Poet From Prizren: Being A Child In Balkans From The Perspective Of Zeynel Beksaç And Turkish Language Perception

ŞERİFE KAFALI**

Öz

Türkçe, günümüzde farklı coğrafyalarda konuşulan ve yabancı dil olarak en çok öğrenilen diller arasındadır. Balkan coğrafyasında ise Türkçe, bir varlık meselesi olarak görülmektedir. Türk soylu konuşurlar, Balkan topraklarında varlıklarını, gelenek ve göreneklerini sürdürmektebilmek için Türkçe konuşmaya, yazmaya ve eğitim dilinin Türkçe olmasına özen göstermektedirler. Kosovalı bir şair olan Zeynel Beksaç, yaşadığı coğrafyada maddî ve manevî değerlere sahip olmuş ve şiirlerini bu toplumsal bilinçle kaleme almıştır. Beksaç'ın şiirlerinde toplumsal duyarlılık ve diğer diller arasındaki Türkçenin varlık mücadelesi görülmektedir. Çalışmada Balkanlarda yaşayan Türkçe ve Türkçük algısına, Zeynel Beksaç'ın gözünden çocuk şiirleriyle bilmek amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda Zeynel Beksaç'ın 1970 ile 2014 yılları arasında kaleme aldığı toplu çocuk şiirlerini içeren "Rüyalarım Çiçek Açı" isimli kitabı ve kitaplara girmeyen çocuk şiirleri incelenmiştir.

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi kullanılmıştır. Beksaç'ın çocuklar için yazdığı şiirleri çocuk edebiyatının üç boyutluluğu (çocuk bakışı, çocuğa görelilik ve çocuk gerçekliği) esasına ve temel öğelerine göre değerlendirilmiştir. Şiirler iletilerine göre gruplandırılmış ve belirlenen temalar altında toplanmıştır. Bu temalar yapı /icerik, Türkçe söz varlığı, deyim ve atasözleri, iletiller, çocuk sevgisi, Türkçenin önemi, esaret, zenginlik, ait olma hissi, umut etme, bayrak vurgusu, bilginin önemi, çocukluğa özlem, kötü olaylardan koruma, hayvan sevgisi, özgürlük gibi kavramlara ayrılarak incelenmiştir. Çalışmada, Beksaç'ın çocuk şiirlerinde Balkanlarda yaşayan çocukların duyguları ve düşünceleri, oyunları, günlük rutinleri, çok dilli ortamın getirdiği hoşgörü hissi, Türkçe ve vatan özlemi açıkça görülmektedir. Şiirlerde Türk kültürüne ait unsurlar yoğun olarak kullanılmıştır. Türkçenin yaşaması için verilen çaba gözler önüne serilmektedir. Türkçe sadece bir dil olarak değil kültürel bir miras ve varlık meselesi olarak

* Atıf/Alıntı: Kafali, Prizrenli Bir Şair: Zeynel Beksaç'ın Gözünden Balkanlarda Çocuk Olmak ve Türkçe Algısı = A Poet From Prizren: Being A Child In Balkans From The Perspective Of Zeynel Beksaç And Turkish Language Perception", Edebiyat Bilimleri 5, (Aralık/December 2023), 93-108 <https://doi.org/10.5281/zenodo.10447405>

İntihal Taraması: Bu makale intihal taramasından geçirildi.

Etik Beyan: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelerle uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

** Türkiye Maarif Vakfı, İstanbul/Türkiye. skafali@turkiyemaarif.org, ORCID: 0000-0002-1426-2373

görmektedir. Bunun yanı sıra çok dilli ve çok kültürlü ortamda yetişen Balkanlardaki çocuklar için hoşgörülü ve saygılı bir şekilde yaşama vurgusunun yapıldığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Zeynel Beksaç, Balkanlarda Türkçe öğretimi, çocuk şiirleri.

Abstract

Today, Turkish is spoken in different geographies and is one of the most widely learned foreign languages. In the Balkans, Turkish is seen as a reason for being. Native Turkish speakers speak and write in Turkish and have Turkish as the language of education to maintain their presence, traditions, and customs in the Balkans. Zeynel Beksaç, a Kosovan (Prizen) poet, protected moral and material values and wrote poetry in the Balkans based on this understanding. Social sensitivity and the struggle of the Turkish language to exist in other languages are seen in Beksaç's poems. This study aims to look at the Turkish language and the perception of Turkishness living in the Balkans through the eyes of Zeynel Beksaç with children's poems. For this purpose, the book "Rüyalarım Çiçek Açı", consisting of children's poetries, penned between the years 1970-2014 by Zeynel Beksaç as well as the poems that were not in the book were studied.

The study performed document analysis, one of the qualitative research patterns. Beksaç's poems written for children were analyzed according to the three-dimensionality (perception of child, relativity of child, and reality of child) foundation and essential elements of child's literature. The poems were grouped and thematized based on their messages. The themes were analyzed by dividing them into topics, which are structure and content, Turkish vocabulary, idioms and proverbs, messages, love of children, the importance of Turkish, being a minority, missing childhood, wealth, a sense of belonging, hope, emphasis on the flag, importance of knowledge, protection from bad events, love of animals, and freedom. In Beksaç's children's poems, the feelings and thoughts, games, routine, tolerance coming from multilingual areas, Turkish languages, and longing for the homeland of children living in the Balkans are clearly seen. Elements of Turkish culture were used extensively in the poems. The poems intensively used subjects belonging to Turkish culture. The poems show the efforts to sustain the Turkish language. Turkish is seen not only as a language but also as a cultural heritage and a reason for being. Also, the poems emphasize respectfully and tolerably living together for the children in the Balkans who grow up in a multilingual and multicultural environment.

Keywords: Zeynel Beksaç, Teaching Turkish Language in the Balkans, and Children Poems

Giriş

Balkanlar, Avrupa'nın güneydoğusunda yer alan ve tarih boyunca birçok ulus ile birlikte Türklerin de yoğun olarak yaşadığı yerlerden biri olmuştur. Balkanlarda yaşayan Türkler Balkan Türkleri denilmektedir. Zeynel Beksaç, Balkanlarda yaşayan bir Türk şair olarak Kosova sınırları içinde yer alan Prizren'de doğmuştur. Balkan Türklerinden biri olan Zeynel Beksaç da Balkanlarda yaşayan Türklerin sesi olmuş, Türk kültürünü ve Türkçeyi ömrü boyunca yaşatma çabası içinde olmuştur. Trakyanet (2022)'in haberine göre günümüzde Balkanlarda yaşayan Türk nüfusu; "Bulgaristan'da yedi yüz elli bin ile bir milyon, Makedonya'da seksen bin ile iki yüz yirmi beş bin, Yunanistan'da yüz elli bin ile iki yüz bin, Romanya'da seksen beş ile yüz bin, Kosova'da elli bin ile seksen bin, Bosna-

Hersek'te yirmi beş ile elli bin, Sırbistan'da yirmi bin ile otuz bin" arasında olduğu ifade edilmektedir.

Bu rakamlar doğrultusunda Balkanlarda yaşayan toplam Türk nüfusunun bir buçuk milyon ile iki milyon iki yüz elli bin arasında olduğu ifade edilmiştir. Bu rakam başta Bulgaristan olmak üzere Kuzey Makedonya, Kosova, Romanya gibi ülkelerde değişiklik gösterse de Türk nüfusunun varlığını göstermektedir. Balkanlardaki bu Türk nüfusu beraberinde o bölgede Türk edebiyatının oluşmasına da zemin hazırlamıştır. Ayrıca 1354 yılından beri Osmanlı İmparatorluğunun hâkimiyeti altında olan Balkanlarda Türk kültürünün izleri görülmektedir ve günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Balkanlardaki Türk nüfusu beraberinde canlı bir edebiyatın varlığını devam ettirmesini de sağlamaktadır. İsen (2001)'e göre Türk halkın tarih boyunca ve günümüzde şire olan ilgisi ile bu alanda gelişmenin daha çok olduğu görülmektedir. Şiir türleri içinde ise Balkanlarda daha çok çocuk şiirlerinin ağırlığının olduğu ifade edilmektedir.

Balkanlarda Türk edebiyatının büyük bir parçasını oluşturan çocuk edebiyatı, özellikle çocuk şiirleriyle varlığını devam ettirmekte ve başarılı örnekler sunulmaya devam etmektedir. Çalışmada, Balkanlarda çocuk edebiyatının ve çocuk şiirlerinin ele alınmasının sebebi ise çocuğun penceresinden hayatı bakış açısını irdelemek ve yetişkinlerden farklı olarak Balkanlar vurgusunu görmektir. Çocuklar hayatı algılama açısından yetişkinlerden farklı bir tavır içindedirler. Bu durum yaşamalarını, algılarını ve davranışlarını etkilemektedir. Çocuğun duygularını ve düşüncelerini anlayabilmek için çocukların gözünden olayları ele alınmalı, çocuklar gibi düşünerek sade, anlaşılır ve yalın bir dil kullanılmalıdır. Çocuğun oynadığı oyuncaklar ile çocukların dünyasına girebilmek mümkündür. Dolayısıyla çocukların günlük hayatı kullandıkları dil onların iç dünyası hakkında da fikir vermektedir. Bu nedenle kullanılan metinlerde cümleler kısa, anlaşılabilir ve doğal bir biçimde karşımıza çıkmaktadır. Çocuk edebiyatında seçilen metinlerin ve kullanılan şiirlerin konusu çocukların ilgilerini çekebilecek konular olmakla birlikte sevinç, mutluluk, doğa, hayvan sevgisi gibi olumlu duyguları içeren temalara yer verildiği görülmektedir.

97

Balkanlarda Türkçe çocuk şiir yazmanın tüm bu özelliklerin yanında millî duygulara hitap etmesi, kültürü yansıtması Türkçenin yaşaması ve devamlılığının olması adına önemlidir. Zeynel Beksaç, çocukların gözünden bakarak Balkanlarda yaşayan Türk çocukların sesi olmuş, onların pencerelarından toplu bir bakış açısı geliştirmiş ve Balkanlarda Türkçe eğitim almanın, okumanın ve yazmanın, Türkçeyi yaşatmanın ne kadar zorlu bir yolculuk olduğunu ifade etmeye çalışmaktadır.

Balkanlarda asırlar boyunca çok uluslu bir yapıda hüküm süren Osmanlı Devleti, yapılan savaşlar sonunda bölgeden geri çekilmeye başlamasıyla Türkler ve Türkçe açısından zorlu yıllar başlamıştır. Uzun yıllar süren göçler, dil ve kimlik baskları, savaşlar, göçe zorlamalar Balkanlarda yaşayan Türk nüfusunun azalmasına, acı çekmelerine neden olmaktadır. Beksaç, bu durumu kendi kalemiyle Türk Dil Kurumu Yayınları'nda (TDK,2015, s.753) "Yadsınmalar, horlanmalar, ikinci derece vatandaş muamelesine maruz kalmak, bizlere olumsuz açıdan yansıyan durumların yalnız birkaçıydı. Gene de, bir gerçek var ki; bizler Balkanlarda, Rumeli'nin Türkçe yakasında olanlar kimliğimizi, ana dilimizi,

Türkçemizi koşullar ne olursa olsun bir cevher gibi kalbimizin en derinliklerinde gizleyiverdik hep. İnceldik, ama kopmadık..." sözleriyle ifade etmektedir. Aslan (2009, s.8) ise bu durumu Balkanlarda Türkçe şiir kaleme alanlardan biri olan Beksaç'ı işaret ederek "Yasaklılara, engellere ve tüm olumsuz şartlara rağmen Balkanlarda Türkçeyi yaşamak, Türkçe yazmak ve Türkçe edebiyat yapmak, hikâyeler, şairler kaleme almak takdiri hak ediyor." cümleleriyle ifade etmektedir.

Beksaç, çok yönlü biri olmasına rağmen edebî yazılar yazmayı hiç bırakmamıştır. Yavuz, (2020, s.120) Beksaç'ın hayatının merkezinde olan şeyin sanat ve edebiyat olduğunu ifade etmektedir. Yavuz'a göre Beksaç, sanat hayatı boyunca dergi çıkarmış, yazmaktan hiç vazgeçmemiştir. 1999 yılından beri çıkarmış olduğu "Türkçem" isimli çocuk dergisi bunun bir göstergesidir.

Şairin bu eserleri ve Türkçe yazmaktan vazgeçmeyiği, Türkçenin o coğrafyadaki varlık çabalarını ortaya koymaktadır. Balkanlarda çocuk şairlerinin yazılmasıyla Türk çocukların maddî ve manevî unsurların öğretilmesinin ve dil farkındalığının kazandırılmasının amaçlandığı görülmektedir.

Amaç

Çalışmada Kosova Prizrenli bir şair olan Zeynel Beksaç'ın çocuk şairlerini topladığı "Rüyalarım Çiçek Açı" adlı kitabı incelenerek iletيلere göre değerlendirmek amaçlanmaktadır. Balkanlarda bir Türk çocuğunun gözünden Türkçeye ve Türk çocuk edebiyatına bakılmaktadır. Balkanlarda diliyle varlık mücadele veren Balkan Türklerinin seslerinden biri olan Beksaç'ın daha önce çocuk şairleri hakkında böyle bir çalışmaya rastlanmamış olması bu çalışmanın ortaya çıkışmasına olanak sağlamıştır. Balkanlarda yaşayan Türklerin ve Türk çocukların seslerinden biri olan şair sayesinde Türkçe yaşamakta, gelecek kuşaklara aktarılmakta ve varlığını devam ettirmektedir. Bu amaç doğrultusunda;

1. Zeynel Beksaç, çocuk şairlerinde hangi iletileri vermek istemiştir?
 2. Zeynel Beksaç'ın çocukların gözüyle algıladığı Balkanlarda, Türkçe neyi ifade etmektedir?
 3. Zeynel Beksaç, çocuk şairlerinde Türkçeyi hangi imgeler ile bağdaştırmıştır?
- Sorularına cevap aranmıştır.

Yöntem

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olan doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. "Doküman analizi, araştırma verilerinin birincil kaynağı olarak çeşitli dokümanların toplanması, gözden geçirilmesi, sorgulanması ve analizi olarak tanımlanabilen bilimsel bir araştırma yöntemidir (Sak, R. vd. 2021, s.105)."

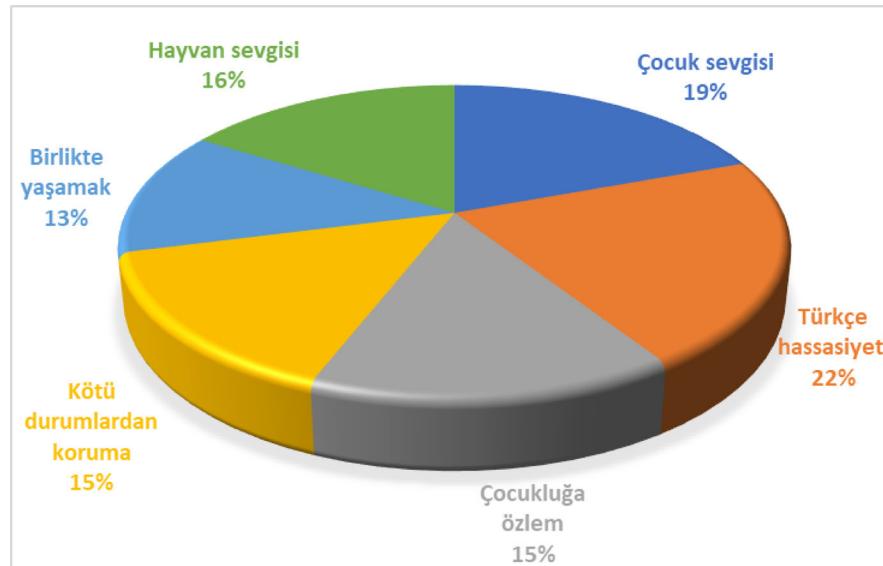
Şairin, Türk çocuk edebiyatına katkı yapan şairleri belirli konular etrafında sınıflandırılmıştır. Bir çocuk olarak Balkanlarda Türkçenin izleri aranmıştır. Şiirlerde geçen

kelimeler metaforlara göre tasnif edilmiş ve Türk çocuk edebiyatının izleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Bulgular

Çalışmada Zeynel Beksaç'ın "Rüyalarım Çiçek Açı" isimli toplu çocuk şiirleri incelenerek temalara göre ayrılmıştır. Bu temalar aşağıdaki gibidir:

Tablo 0-1 Zeynel Beksaç'ın Çocuk Şiirlerindeki İleti Dağılımlarına İlişkin Bilgiler

Tablo 1'den hareketle Balkanlı şairin "Rüyalarım Çiçek Açı" adlı çocuk şiirlerini topladığı kitabındaki şiirlerinin iletelerine bakıldığına en fazla tekrarlanan kavram oranının %22 ile "Türkçe hassasiyeti" olduğu görülmektedir. Şair, yaşadığı coğrafya itibarıyle çok dilli ve çok kültürlü bir ortamda yaşamaktadır. Böyle bir ortamda varlığını sürdürmeli için Türkçenin önemine vurgu yaparak şiirlerinde bunun önemini ifade etmiştir. Türkçe hassasiyeti şiirlerde türkü olarak, atasözü ve deyim olarak, geleneksel çocuk oyunları olarak yer bulmuştur. Bu oranı %19 ile "çocuk sevgisi" teması takip etmektedir. Şair, bu kitabında şiirlerini çocukların için yazmıştır ve kitabın tamamında çocuk sevgisi işlenmiştir. Çünkü Zeynel Beksaç için çocuk umuttur, gelecektir ve devamlılıktır. Bu nedenle şair için çocuk, çok sevilmesi gereken bir varlık olarak karşımıza çıkmaktadır. Şair, şiir kitabının büyük bir bölümünü "hayvan sevgisi" temasına ayırmıştır. Bu tema %16 oranında ilet olaraq şiirlerde yer bulmuştur. Şair çocuklara öğretmek istediği didaktik mesajları, hayvanlar aracılığıyla iletmek istemiştir.

Şiirlerde %15 oranında "kötü durumlardan koruma" temasına yer verildiği görülmektedir. Zeynel Beksaç, çocukların savaştan, ayrılıklardan, ölümlerden ve yarılmışlıklardan korunması gerektiğini ifade etmektedir. İletilere bakıldığına %15 oranında "çocukluğa özlem" temasının yer bulduğu görülmektedir. Şair, şiirlerinde çocuk olmanın değerine ve tekrar çocuk olabilmenin, çocuksu düşünebilmenin özlemine yer verdiği görülmektedir. Şiirlerde en fazla üzerinde durulan iletler arasında %13 oranında "birlikte yaşamak" teması gelmektedir. Balkanlar, çok uluslararası toplumların bir arada

yaşadığı eşsiz bir coğrafyadır. Bu bilinçle hareket eden şair, şiirlerinde birlikte var olabilmenin önemini, zenginliğini ve birlikte barış içinde yaşamın önemini dile getirmektedir. Bu başlıklar altında şiirlerde yer bulan iletiler şunlardır:

Çocuk Sevgisi;

Şair bu başlık altında çocuk sevgisi ile ilgili duygularını yansıtmaktadır. Şair, şiirleri boyunca çocuk sevgisini ön planda tutmaktadır. Çocuk, şair için masumiyetin, safliğin, doğrunun ve devamlılığın sembolüdür. Şair, çocuk şiirlerinde çocukların üzerinde ideal kişinin tasarımını yapmış ve çocukların o doğrultuda eğitilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu ileti başlığı altında şairin şiirlerinden örnekler aşağıdaki gibidir:

“N’apmalı/ Hep sevmeli/ Onu/ Bunu/ Herkesi/ Dost bilmeli” (Ev Ödevi Yerine, s.28) Dizelerinde sevgiye vurgu yapmaktadır. Şair için sevgi kavramı herkese yöneliktir.

“Karınca karınca dökülür çocuklar/ Akan bal mıdır/Acan gül müdür/O ağızçıklardan” (İşir İşimaz Gün, s.38) Çocuk sevgisinin ağır bastığı dizelerde çocukların konuştuğu kelimeleri bala, çocukların da açan bir güle benzetmektedir.

“Semra sevgi satın almayı düşündü/ Gerekmez dedi babası/ Sende sevgi sonsuz diye” (Semra Sevgi Satın Almayı Düşündü, s.52) Dizelerinde çocukların sevgisinin sonsuz olduğu ifade edilmektedir.

“Sevgi çocuk gülüşünde yeşerir/ Sevgi gökkuşağından rengin alır/ Sevgi yaşamın tek gerçek düşü” (İlle De Sevgi, s.110) Şair, sevginin çocuk gülüşünde saklı olduğunu ve çocukların hep gülmesini, mutlu olmasını istemektedir.

100

“Önce sevgiye doğar güneş/ Tüm aynalar sevgi en güzel der/ Kitapların hepsinde sevgi ilk ders” (Önce Sevgiye Doğar Güneş, s. 111)

Şair, şiir isimlerini seçerken de bu hassasiyet ile yazmıştır. “Önce Sevgiye Doğar Güneş” çocuklara ve tüm insanlara önce sevgi ile yaklaşılmasını ifade etmektedir.

Dostluk;

Zeynel Beksaç, şiirlerinde dostluğun önemine vurgu yaparak gerçek dostluğun bir çocukta bulunabileceğini, bencilliğin kötü olduğunu ifade eden kelimeler kullanmıştır.

“O ki yüzyıllar özlemi/ Yok/ Yok/ Pazarlarda/ İcki masalarında/ Tatlı sözlerde/ Aramayın/ Bulamazsınız/ Bir çocuk bakışında gizlidir çünkü” (Gerçek dostluğu Ariyorsanız, s.22) Dizelerinde şair, gerçek dostluğun bir çocuk bakışında gizli olduğunu ifade etmektedir.

Zenginlik;

Şair zenginliğin bir çocuğun özgürlüğünde olduğunu ifade etmektedir. Asıl zenginliği bir çocuğun özgürce oyun oynayabilmesi olarak görmektedir. Savaştan uzak olunması ve aslında çoğu çocuk için sıradan olan sadece oyun oynamaya isteğinin ne büyük bir zenginlik olduğu ifade edilmektedir.

“Savaş görmeyen/ Özgürlükte oyununu oynayabilen/ Evrenin en büyük zengini/ Çocuktur çünkü” (Evrenin En Büyük Zenginini Arıyorsanız, s.23) Dizelerinde asıl zenginliğin savaş görmeyen bir ortamda büyüyen çocuklar olduğunu ifade etmektedir. Özgür bir ortamda büyüyen, oyunlar oynayan çocuklar için zenginlik sağlanan bu ortamdır.

“Bir gözünde sokak/ Bir gözünde oyun/ Buna hiç olur mu doyum” (Semra'nın Dünyası, s.50) Dizelerinde şair oyunlar oynayan, özgürce ve korkusuzca sokağa çıkabilecek çocuğun mutluluğunu ifade etmektedir.

Masumiyet;

Zeynel Beksaç'ın şiirlerinde çocuklar masum ve dokunulmazlıklarını olan bireyler olarak görülmektedir. Çocuklar saf ve temizdir. Şair, çocukların yalanla kirletilmemesi gerektiğini ifade etmektedir.

“Gel de / Bir çocuk düşünde/ Dinlen biraz” (Evren Sen Yorgunsun, s.24) Dizelerinde doğası gereği masum olan çocukların hayallerinin saf ve temiz olduğunu, huzur verdiği ifade etmektedir.

Türkçe Hassasiyeti;

Zeynel Beksaç'ın şiirlerinin genelinde Türkçe vurgusu olmakla birlikte ayrıca Türkçe için yazdığı şiirleri de bulunmaktadır. Beksaç'ın kendi kaleminden Türkçe hassasiyeti; “Evet, bizler, Türkçenin Rumeli yakasında olanlar, uzun yillardır babasının uzun bir yolculuktan sonra dönmesini bekleyen çocuk misali konumunda olsak bile, ana dilimizin büyük bir yurt olduğu gerçeğinin bilinciyle durumumuzu anlatmak için kolları sıvadık. Bu dile öksüz muamelesi yapılmasın diye, çok yönlü çalışmalara sarıldık (TDK,2015).” şeklinde ifade edilmektedir. Türkçe Balkanlardaki soydaşlarımız için bir dil meselesinden öte var olma mücadelesi ve sağlanacak yurt görevi üstlenmiştir. Şiirlerini bu bilinçle kaleme alan Beksaç'ta Türkçe maddi ve manevi unsurlara yer vererek Türkçeyi ve Türk kültürünü gelecek nesillere taşıma bilinciyle hareket etmiştir. Şiirlerinde bunun yansması açıkça görülmektedir. Şair özellikle “TÜRKÜ” kelimesini şiirlerinde sıkça dile getirmiştir. Körebe gibi geleneksel çocuk oyunlarına yer vererek kültürün yaşatılması amaçlanmaktadır.

“Çocuklar yazın şöyle/ N'apmalı/ Gül ekmeli/ N'apmalı/ Türkü söylemeli” (Ev Ödevi Yerine, s.28) Dizelerindeki “TÜRKÜ” kavramı, açıkça Türkluğun bir形象 olarak verilmektedir. Yine gül hem dinî bir sembol olarak kullanılırken hem de Türklerin Balkanlar ve Anadolu'da evlerinin bahçesinde yetiştirdiği bir çiçek olarak öne çıkmaktadır.

“Balon uçurmak/ Saklamaç oynamak” (Sizin Elinizde Ancak, s.35) Dizeleriyle şair, Türk geleneksel çocuk oyunlarına atıfta bulunmuştur.

“Çocuklar/ Bir günlüğüne olsa bile/ Yaşdaş olalım/ Türkü söyleyelim/ Kiraz küpe takalım/ Eğlenelim/ Söz mü!” (Bir Günlüğüne Bile Olsa, s. 43) Dizelerinde şairin çocukluğu özlemi dikkat çekmektedir. Kirazdan küpler yapmak ve türkü ifadeleri şairin, Türkçe hassasiyetini ortaya koymaktadır.

“Semra'nın dili Türkçe/ Bugün yarın her zaman/ Görüşü mutlak evrensel” (Semra'nın Dili Türkçe, s.49) Dizelerinde şair Balkan coğrafyasının adeta bir tasvirini yapmaktadır. Adı geçen Semra karakterinin dilinin Türkçe olması gerektiğini ifade ederken görüşünün evrensel olması gerektiğini ifade eder. Balkanlarda birçok kültür ve dil ile bir arada yaşayan Balkan Türkleri, farklı kültürlerle saygılı ama aynı zamanda da kendi dilini ve kültürünü yaşatmaktadır.

“Dünüm var yarım yok /Şinanay da yavrum şinanay” (Kaldırıım, s.119) Dizelerinde şarkılardaki Türkçe ezgilere rastlamak mümkündür.

“Yenik düşsem/ Türkçeme yenik düşerim/ Dilim onurumun bükülmeyen bileği” (Yenik Düşsem, s.147) Dizelerinde şair, Türkçeyi yükselmiştir. Türkçenin önemini ve onurunun temel taşı olduğunu ifade etmektedir.

“Bir sokak verin bana/ Bütün dillerin konuşulduğu/ Türkçemin buram buram tüttüğü /Hoşgörünün, sevginin baş tacı edildiği/ Bir sokak verin bana” (Bir Sokak Verin Bana, s.120) Dizeleriyle Balkan coğrafyasındaki çok dillilik ve çok kültürlülük kavramlarına yer verirken Türkçenin de o ortamda buram buram tümesini, konuşulmasını ve yaşamasını dilemektedir. Balkanlarda hoşgörü ve sevgi öne çıkan duygulardır. Çok dilli ve çok kültürlü ortamlar beraberinde bu duyguları da getirmektedir.

Çocukluğa Özlem;

Zeynel Beksaç, şiirlerinde çocukluğa duyulan özlemi, o günlere dönebilmeyi hayal etmekte, çocukların büyümek için aceleci olmamasını, çocukluklarını oyunlarla yaşamaları gerektiğini ifade etmektedir.

“Dursanız ya/ Olursunuz işte/ Baba da/ Anne de/ Ama/ Çocuk olamayacaksınız/ Bir daha” (Dursanız Ya, s.29) Dizelerinde şair çocukluğa bir daha dönememenin mümkün olmadığını ve çocukların büyümek için acele etmemesi gerektiğini ifade etmektedir.

“Semra büyüdükle/ Masallardaki devler/ Hep biraz daha küçüldü/ Masal bile masallığından yitirdi/ Çok yazık” (Semra Büyüdükle, s.52) Şair, çocukların büyüdükle masalların bile gerçekliğini yitirdiğini ifade etmektedir. Çocukluğa özgü masum inanışlar yerini gerçeklere bırakmaktadır.

“Büyüdüğümde bilmem ki/ Yeniden çocuk olur muyum?” (Ben Uyursam, s.84) Dizelerinde çocukluğa bir daha dönülemeyeceği gerçeği tecahül-i ârif sanatıyla okuyucuya sunulmuştur.

“Böyle küçük/ Küçük kalsam/ Hiç büyümese/ Olmaz mı anne!” (Büyümesem Olmaz Mı Anne, s. 95) Dizeleriyle çocukların dilinden hiç büyümeme isteği dile getirilmiştir.

“Çocukluğumu yitirdim şimdi/ Körağa Sokağı'nda battı ay ışıkları/ Kışkanarak seyrediyorum şimdi/ Buradan geçen güleç çocukları” (Oyunlarımız, s.151) Şair, çocukluğuna duyduğu özlemi kaybetmek duygusu ile birlikte vermektedir.

“Uzak/ Çocukluk yıllarımızdan bir güz günü” (Uzak Bir Güz Günü, s.156) Dizeleriyle çocukluğundan uzak olunduğu ifade etmektedir. Ayrıca güz mevsimi, şairin ayrılık duygusuna güçlü bir biçimde vurgu yapmasına da zemin hazırlamaktadır.

Kötü Olaylardan Koruma;

Şair şiirlerinde çocukların hiçbir kötülüğe maruz kalmadan, sokaklarda özgürce ve korkusuzca oyunlar oynamasını ister ve çocuklar için böyle bir dünyyanın hayalini kurar. Şair, çocuklara savaş, yarılmışlık, aileden uzak olmak, kavga gibi olumsuz durumları yakıştıramaz. Çocukların bu tür olumsuz durumlar yerine barış, özgürlük, sevgi gibi duyguları hak ettiklerini ifade etmektedir.

“Biliyor musunuz/ Size bir acun düşledim/ Denizlerden dağlardan / Kavgalardanavaşlardan/ Çok uzak bir acun/ Neşe sevinç” (Size Bir Acun Düşledim, s.31) Şair, çocuklar için savaş olmayan bir dünya düşlemektedir. Bu dizelerde çocukların savaş değil neşe ve sevinç yaşamaları gerektiği ifade edilmektedir.

“Bir dileğinizi kırmazdım/ Ağlatmadım hiçbirinizi/ Gün kararsa da/ Oyunlarınızdan ayrılmazdım/ Elimde olsa” (Elimde Olsa, s.36) Dizeleriyle çocuklara kıymadığını, onların oyunları hak ettiğini ifade etmektedir. “Elimde olsa” ifadesi ise çaresizliği de beraberinde getirmektedir. Şair, okuyucuya aslında çocukların böyle bir dünyada yaşamadığının da farkında olduğu mesajını da vermektedir.

“Siz gün görmeyi görün çocukların/ Koşun/ Oynayın işte/ Yırtılsın pantolonlar/ Patlasın balonlar/ Üzülmeyin/ Siz gün görmeyi görün çocukların” (Siz Gün Görmeyi Görün Çocuklar, s. 39) Şair, çocukların küçük şeylere üzülmemeleri gerektiğini ve bu günlerin ne kadar kıymetli olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca “gün görmek” deyiminden hareketle çocukların her zaman gün görmelerini dilemektedir.

103

“Hiç kimse bozamaz oyunlarınızı/ Kâğıt kayık yaparım/ Çamurdan kale/ Canınız ne isterse/ Onu yaparım” (Alın Beni Aranız, s.41) Şair, çocuklukların mutlu olabilmesi için onların isteklerini yerine getireceğini ifade etmektedir.

Mahrum Bırakma;

Zeynel Beksaç, kötü olaylar sonucunda çocukların ellerinden, çocukluklarının alınmamasını arzulamaktadır. Çocuklara kavga ve kin yerine huzurlu ve barışın sağlandığı bir ortamın bırakılması gerektiğini ifade etmektedir.

“Gönlü dağ yeşili gök mavisi / Çocuklar çocuklar/ Dün oyuncaklarımı sizlerde gördüm/ Evet/ Yıllardır çalınan oyuncaklarıım/ Kucağınızdaydı/ Çocuklar çocuklar” (Gönlü Dağ Yeşili Gök Mavisi Çocuklar, s.40) Şair, “yıllardır çalınan oyuncaklarıım” söylemiyle çocukların olumsuz durumlardan zarar gördüğünü dile getirmektedir.

“Bir yanda kin/ Bir yanda kıskançlık/ Bir yandan da kavga/ Gel de istemem de sevgiye ve nokta” (Gel De İstemem De, s.104) Dizeleriyle sevgi ortamına duyulan özlem ve kin, kavga, kıskançlık gibi olumsuz duygulardan kaçınıldığı ifade edilmektedir. Sevgi, tüm bu olumsuz duygulardan uzaklaşabilmek için bir sığınak olarak görülmektedir.

Çocuk Gülüşü;

Zeynel Beksaç çocukların gülüşünün solmaması gerektiğini düşünmüştür ve şiirlerini bu doğrultuda kaleme almıştır. Çocukların gülüşlerinin nedensiz oluşu, çıkışsız oluşu şairi etkilemiştir. Çocukların küçük olaylardan mutlu olabildiklerini ifade etmektedir.

“Solmayı bilmeyen/ Bir çiçektir gülüşleriniz/ Kokladıkça/ İçimde taş yarılır” (Gülüşleriniz, s.32)

“Piyangoda kazandığı yok/ Parası olsa da olmasa da/ Eksilmez yüzünden gülüşü” (Çocuk Gülüşü, s.32)

“Sevinecek Semra/ Dağıtivrecek oyuncaklarını/ Her yana/ ve/ Bir günün daha/ Yüzü gülecek” (Şimdi Güneş Doğacak, s.57)

Dizelerinde çocukların gülüşünün ne kadar değerli olduğu ifade edilmiştir. Yokluk hissi bile çocukların gülüşünü engellememektedir. Çocukların, oyuncaklarını paylaştıkça yüzlerinin güldüğü dile getirilmiştir.

Karşıt Durumlar;

Şair anlatımı güçlendirebilmek için hem kelime düzeyinde karşıt durumlardan hem de anlam düzeyinde karşılıklardan faydalananmıştır.

“Saçların darmalı dağınık/ Koşup oynuyorsun doyasıya/ Gün senin gece senin/ Başını ağırtacak mı var sanki” (Ne Güzel, s.33)

Şair karşıt durumları bir arada vererek anlatımı güçlendirmek istemektedir. Ayrıca karşılıkların içindeki uyumu ve bütünlüğü de yine çocukların üzerinden örnekler vererek dile getirmektedir.

Yalandan Uzak Olmak;

Zeynel Beksaç, kaleme aldığı çocuk şiirlerinde, çocukların gelecek olarak gördüğü için idealinde olan bireyleri kaleme almıştır. Onun için çocukların yalan söylemez, erdemlidirler. Beksaç'ın şiirlerinde çocukların değerler eğitimi ile donatılmıştır.

“Size yalan söylemeyi/ Öğretmediler henüz/ Çalmayı da/ Ondan öylesine dostça bakar gözleriniz” (İçiniz Dışınız Pak Irmak, s.34)

“Bir ve gerçek/ İşte zenginlik/ Aman gerçekten el çekmeyin siz” (Gerçek, s.111)

“Bir mucize olsa/ Bizim bakkalda/ Güzellik satılsa/ Yalan yasaklınsa” (Bir Mucize Olsa, s.143)

Dizeleriyle çocukların yalandan uzak olduğu, yalanın olumsuz bir davranış olduğu ve çocukların ondan uzak durmaları gerektiği ifade edilmektedir.

Birlikte Yaşamak;

Zeynel Beksaç'ın şiirlerinde üzerinde en çok durulan konulardan biri de birlikte yaşamak duygusudur. Balkan coğrafyası çok uluslararası kişilerin bir arada yaşadıkları bir coğrafyadır. Her toplum özelinde kendi kimliğini yaşatsa da çok kültürlü bir toplum olarak

bir arada yaşadıkları için ortak değerlerde buluşmuşlardır. Zeynel Beksaç şiirlerinde, bu çok kültürlülüğe vurgu yaparak toplumun çok uluslu yapısına yer vermiş ve kardeşçe yaşanılması gerektiğini ifade etmiştir.

“Bir hiç yere kavga etmek/ Sonra yeniden/ Kin gütmenden/ Kardeş gibi oynamak/ Oynamak/ Ve yine oynamak” (Sizin Elinizde Ancak, s.35)

“Semra’nın dili Türkçe/ Bugün yarın her zaman/ Görüşü mutlak evrensel” (Semra’nın Dili Türkçe, s.49)

“Yurdum sımsıcak bir karyola/ Yat kalk doya doya/ Git sağa dön sola/ Kardeşlik türküsü duyular boydan boyaa” (Yurdum, s.70)

“Ne yaparsan yap/ Dostunla huzurda kal” (Dost, s.114)

“Sen engin/ Ben engin/ Aramız hiç olur mu/ Gergin!” (Engin, s.116)

“Dilleri dilinle kendine dost et/ İnsan sevilir olunca dürüst mert” (Mert, s.117)

Şair, bu dizeleriyle çok kültürlü bir toplumda yaşamamanın değerini ve beraberinde getirdiği saygı ve hoşgörü ortamını ele almaktadır.

Özgürlük /Esaret;

Şair kapılarla kilit vurmak, uçmak, özgür olmak gibi kavramlarla özgürlük ve esaret kavramlarını ifade etmektedir. Uçurtma gökyüzündeki özgürlüğün ifadesi olarak şiirde yer bulmuştur. Savaşların esareti getirdiğini ifade eden şair, barış ve özgür olmayı bağıdaştırmaktadır.

“Kilit vurmayın kapılarla/ Ardına kadar açık kalsın/ Başlasın oyunlar/ Çınlasın her yanı” (Kilit Vurmayın Kapılara, s.37)

105

“Size düş gelebilir de/ Semra bakınca/ Resimdeki kuş ha uçtu ha uçacaktı/ Aman uçmasın diye/ Açık olan pencereyi kapattı” (Resimdeki Kuş Ha Uçtu Ha Uçacaktı, s.54)

“Uçurtma bir çocuk gülüşüdür/ Yükseldikçe göklerin yüreğini çalan/ Belki de özgürlüğün en yakın arkadaşıdır” (Uçurtma, s.128)

“Büyüülü bir bahçem olsa/ Ekin yerine/ Özgürlük eker/ Barış biçerdim” (Büyüülü Bir Bahçem Olsa, s.142)

Büyükler Saygı/ Geleneksellik;

Şair Zeynel Beksaç, Türk kültüründe değerli olan büyüklerini sayma geleneğini şiirlerinde de devam ettirmektedir. Geleneklerine bağlı ve onları yaşatan bir nesil hayâl etmektedir. Bu nedenle dede, nine, ata gibi kelimelere yer vermektedir.

“Bir başı nadır şimdî/ Dedeler/ Nineler/ Masallar uyuya kalır / Gündüzlerde çünkü” (İşir İşimaz Gün, s. 38)

“Semra masal satın almayı düşündü/ Gerekmez dedi ninesi/ Baştanbaşa masal sensin diye” (Semra Sevgi Satın Almayı Düşündü, s.53)

“Çiçek bir ana yüreğidir/ Koparırsan solar, gözyaşı döker/ Çiçek bahçemizin canlı kilimi” (Çiçek, s.126)

Dizeleriyle Türk aile yapısına yer verilmiştir. Büyüklerle olan iletişim, kuşaklar arasındaki sevgi dili şiirde tüm sıcaklığıyla ifade edilmektedir.

Hayvan Sevgisi;

Şair, şiirlerinde hayvanlara ve hayvan sevgisine de yer vermiştir. Hayvan özelinde doğa, insan ve bilhassa canlı sevgisine şiirlerinde yer vermektedir.

“Ateşböceği/Ateşin söndü mü/Neredesin?” (Ateşböceği, s.44)

“Bütün güvercinler /Avuçlarımı doluştı sanki” (Ceren'e, s.46)

“Varsın kırlangıç baharı muştulasın/ Leylek elektrik direğine yuvasını yapsın” (Ceren'e, s.46)

Güvercin birçok kültürde olduğu gibi bizim kültürümüzde de özgürlüğünü simgelemektedir. Burada da bir çocuğun avuçlarına doluşması metaforuyla barışın, saflığın çocukların ellerinde olduğunu söylemek mümkündür. Leylekler baharın habercisidir. Elektrik direğine yuva yapması ile bilinmektedir. Şiirde de kendine bu yönyle yer bulmuştur.

Korku;

Şair Beksaç, yaşadığı coğrafya itibariyle göçlerin, kimlik çatışmalarının, kendilerini kabul ettirmelerin yaygın olduğu bir süreç yaşamıştır. Şiirinde de bu durumun izlerini görmek mümkündür. Çocukluğa dönememekten, çocukların mutlu bir ortamda büyütmemekten ve çocukların sokakta özgürce oynayamamalarından korkar. Bunu da şiirlerinde “korkuyorum” kelimesiyle ifade eder.

“Hayır, hayır/ Gözlerinin içine bakamıyorum/ O yıllara dönemem diye/ Korkuyorum/ Çok korkuyorum” (Korkuyorum, s. 46)

Dizelerinde olduğu gibi şairin korkusu çocukluğuna dönememek veya çocuklara sokakta oynayacak kadar özgür bir ortam bırakamamaktır.

Aidiyet Duygusu;

Balkanlarda yaşayan Türkler, “Balkanlarda doğdukları için Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk’ü kendilerine daha yakın görmektedir. Atatürk’ü saygı ve sevgiyle,ambaşka bir değerle şiirlerine yansıtırlar” (Sağlam, 1990, s.172). Dolayısıyla Beksaç da bu aitlik algısını ifade etmiş, türküler, dine bakış ve bayrak ile aitlik duygusunu yansitmaktadır.

“Bizim Semra/ Güzel mi güzel ha!” (Küçük Semra, s.48) Bizim ifadesi ile aidiyet duygusu verilmek istenmektedir.

“Semra büydü artık/ Gazete dergileri terinse bakmıyor/ Resimlerde Ata'yı tanıdı/ Atam benim diye/ Öptü iki yanağından” (Semra'nın Öpücüğü, s.68) Dizeleriyle Ata'ya duyulan saygı ve özlem ifade edilmektedir.

“Mutluluk oyuna benzer/ Bizim küçük Akça'nın boyuna/ Biten ota, açan güle/ Mutluluk en çok yurdumun bayrağına benzer” (Mutluluk Neye Benzer, s.98) Dizelerinde

bizim ifadesi göze çarpmaktadır. Ayrıca bayrak vurgusu mutluluğun sembolü olarak ifade edilmektedir.

“Yeşili giyindi Attilâ/ Rüzgârla ilk kez karşılaştı” (Attilâ'nın İlk Gezisi, s.105)

“Söz mertçe bir sözse eğer/ Ta yüreğe varır/ Deler duvarı/ Eritir demir çeliği” (Söz, s.112)

“Gece uyanık bir baykuştur/Yıldızların gökte sergilediği/ Kırk yıllık hatırlı olan kara kahvedir” (Gece, s.130) Kahvenin kırk yıl hatırlının olması Türk kültürüne ait bir kavramdır ve bu yönyle şiirde yer bulmaktadır.

“Kur'an okurdu, beş vakit namaz kıladı/ Sevdiği şarkida gözleri dolardı/ Dünya malına gülüp geçerdi/ O gitti Türkçemi yadigar bıraktı” (Babam, s.146) Türkçenin, Balkanlarda miras olarak bırakılması ve Türk kültürünün İslâm dini ile özdeleşmiş olması ele alınmaktadır.

Çocuksu Bakış Açısı;

Zeynel Beksaç, şiirlerinde dünyaya çocukların gözüyle bakmış, onların masum duygularına yer vermiş ve çocuksu düşünmeye eserlerinde yer vermiştir. Şair, şiirlerinde çocukların masumiyet içeren, sevgi dolu ve samimi hislerine yer vermiştir.

“Orada gün daha bitmemiş/ Gidip oynayalım/ Babası hiç bozmadı/ Sen uyu da/ Sabah erkenden gideriz dedi/ Ay gevrek gevrek gülümsemi” (Ayı Gördü Aya Taptı Semra, s.55)

Şair, dizelerinde çocuklara ait masum bakış açısını konuşturma sanatını kullanarak vermektedir. Ay'ın gevrek gevrek gülümsemesi, masalların kendine has olağanüstü yaklaşımı çocuklarınla geçen diyaloglarda kullanılmaktadır.

107

Bayrak Vurgusu;

Şairin şiirlerinde bayrak vurgusu yapmak için genellikle kırmızı rengi kullandığı görülmektedir. Türk bayrağının rengini çağrıştırması nedeniyle kırmızı renge sık sık yer verildiği görülmektedir.

“Semra üçe bastı bugün/ Yağmur ıslatmasın/ Kırmızı entarisini/ Oyunlarından alıkoymasın” (Yağmur Islatmasın, s.58)

“Mutluluk oyuna benzer/ Bizim küçük Akça'nın boyuna/ Biten ota, açan güle/ Mutluluk en çok yurdumun bayrağına benzer” (Mutluluk Neye Benzer, s.98)

Yarım Kalmışlık;

Zeynel Beksaç'ın da ifade ettiği gibi Balkanlar, yarı kalmış ve tamamlanmayı bekleyen Türklerin varlığını sürdürmeye çalıştığı bir coğrafyadır. Bu nedenle şair, şiirlerinde gurbet, yarı kalmışlık, tamamlanma gibi duygulara yer vermektedir.

“Korktu Semra/ Islanmasın diye/ Biraz daha sarıldı annesine/ Masal yanında kalmıştı böylece/ Semra uyumuştu çünkü” (Yarıda Kalan Masal, s.60)

"Habire yağan yağmura benzer/ Yolunu şaşırılmış kırlangıca/ Çocuğun ulaşamadığı bir istemdir gurbet" (Gurbet, s.131)

Dizelerinde gurbet duygusu özlemle ifade edilmektedir. Şair çocukların gurbet duygusunu yaşamamasını istememektedir. Bu duygusal acı vericidir. Osmanlı Devleti'nin Balkanlardan çekilmesinden sonra yarı kalmışlık Türk toplumunda kendini hissettirirken şiirde de yer bulmaktadır.

Gözyaşı;

Gözyaşı, şairin şiirlerinde iki şekilde ele alınmaktadır. Birisi sevinç ve kavuşmalar sonucu dökülen gözyaşı, diğer ise ayrılığın, zorlukların ve gurbetin yaşattığı gözyaşıdır. Zeynel Beksaç, çocukların gözyaşı dökmesini istememektedir. Onun için çocuklar, sokaklarda oyun oynayabilecek kadar özgür ve mutlu olmayı hak etmektedir. Çocuklar çocukluğunu yaşamalı, oyun oynamalıdır.

"Semra'nın gözüne yaş geldi/ Kiskandı/ Yan baktı dedesinin/ Kaşına bıyığına" (Yan Baktı Semra, s.66)

"Salkımsöğüte dönüştü saçları/ Toz girdi gözlerine/ Aktı gözyaşları" (Attilâ'nın İlk Gezisi, s.105)

"Mektup biraz gözyaşıdır/ Biraz özlem biraz elyazıdır/ Gurbette garibin tesellisi/ Muştu haberin baş tacıdır" (Mektup, s.118)

Dizelerinde gözyaşı gurbet metaforu ile birlikte verilmektedir. Yine özlem, ayrılık, mektuplaşma gibi kavramlar aracılığıyla uzakta olma duygusu yansıtılmaktadır.

Bilginin Değeri;

Zeynel Beksaç, çocukların bilgiyle donatılması gerektiğini ifade etmektedir. Bunun için çocukların okula gitmeye teşvik etmektedir. Şaire göre tarihe damga vurabilmek için bilgiye ihtiyaç vardır. Çocuklar bilgiyle kuşatılmalı, kitaplarla iç içe olmalıdır. Şair, çocuklara 21. yy. becerilerinin de kazandırılması gerektiğini, boşá vakit kaybedilmemesini ifade etmektedir.

"Gözlerini açmışsan dünyaya/ Beşikten sokağa çıkmışsan/ Kalem kitabı gönül vermişsen/ Gelme istemem diyebilir misin hiç bilgiye" (Gel De İstemem De, s.101)

"Dilim dönüyor bir güzel konuşuyorum/ Beni de okula götürsene baba" (Ben Büyüdüm Diyor Yeşim, s.107)

"İnsan dediğin zamanı aşmalı/ Bilgiyi silah diye kuşanıp/ Tarihe damgasını vurmali" (İnsan, s.110)

"Girdik ya çoktan bilgisayar çağına/ 21. yüzyıl eşliğinde değer mi oyalanmaya" (Dedikodu, s.120)

Dizeleriyle şair, bilginin gücüne vurgu yapmaktadır. Çocukların çağın gerekliliklerini yerine getirmelerini ve bilgiye sahip olmaları gerektiğini ifade etmektedir. Bilgi, geçmişin korunmasını sağlarken aynı zamanda yeniliklere açık olmayı

gerekitmektedir. Bu noktada şairin çocuklardan bekłentisinin olduğunu söylemek mümkündür.

Umut Etme;

Zeynel Beksaç için çocuklar umut demektir. Şaire göre gelecek çocuklarla var olacaktır. Çocuklara "yarınım" diye seslenmektedir. Çocuklar geleneğin ve dilin taşıyıcısı geleceğin mimarlarıdır. Çocuklar aydınlık yollar oluşturacak bireylerdir.

"Dünya döner, değirmen taşı döner, ot büyür/ sen büyürsün yarınım" (Attilâ'ya Ninni, s. 105)

"Beraber gideceğimiz yollar/ Pırıl pırıl aydınlık" (Kitap, s.123)

Beksaç, çocukların geleceği inşa ettiğini düşündüğü için onlara yarınım diye hitap etmektedir. Çocukların Türk ses bayrağının taşıyıcısı olduklarını düşünmekte ve geleceğin aydınlık olduğuna inanmaktadır.

Deyim ve Atasözü;

Deyim ve atasözleri toplumsal hafızanın taşıyıcısı, kültürel birikim ve yaştılar sonucu oluşan deneyimlerin kısa ve öz anlatımlarıdır. Bu nedenle kuşaktan kuşağa taşınması ve yaşatılması önemlidir. Türk Dil Kurumu atasözlerini "Uzun deneme ve gözlemlere dayanılarak söylemiş ve halka mal olmuş, öğüt verici nitelikte söz" (TDK,2011) şeklinde tanımlamaktadır. Zeynel Beksaç, şiirlerinde deyim ve atasözlerine yer vererek Türkçeye ait dil unsurlarını yaşatmayı ve gelecek nesillere aktarmayı amaçlamaktadır.

109

"Bencil olma tilki soyundan sayarlar/ Güven yitirirsin/ Dokuz köyden kovarlar" (Bencil, s.119)

"Çocuk uyur, kuş uyur, o güzelim dost uyur/ Aşk uyumaz, sel uyumaz, bir de düşman uyumaz" (Kim Uyur Kim Uyumaz?)

"Dur arkadaş yavaş/ Yerinde ağırdaır taş/ Aramızda açmayalım savaş" (Arkadaş, s.115)

Atasözleri aynı zamanda toplumsal belleğin bir taşıyıcıdır. Topluma ait kültürel kodlar, yazılı olmayan ahlâk ve görgü kuralları atasözleri aracılığıyla aktarılmaktadır. Şair bu bilinçle dizelerinde atasözlerine sıkça yer vermektedir.

Sonuç

Zeynel Beksaç, Balkanlarda Türkçeyi yaşamaya devam eden, bu bilinçle şiirlerini kaleme alan bir şairdir. Çocuk şiirlerinde, çocukların gözünden Balkan coğrafyası değerlendirilerek neler hissettiğleri, Türkçenin varlığını koruma çabaları, dil ve kimliğin gelişim aşamaları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışmadan hareketle görülmektedir ki Beksaç, Balkan coğrafyasında kaleme aldığı edebî ürünlerde estetik kaygisını gözetirken gerçek duygulara da yer vermektedir.

Balkanlarda yaşayan bir çocuğun dünyasından Türkçeye olan bakış açısı gözler önüne serilmiştir. Zeynel Beksaç, yaşadığı coğrafyadaki Türklerin bakış açısını, yaşamını, kültürel zenginliğini şiirleri aracılığıyla yansitmaktadır. Dolayısıyla Balkanlarda gelişen Türk çocuk edebiyatının bulunduğu coğrafyadaki varlık mücadelemini, ilerleme aşamalarını ve yaşadığı sorunları dile getirmektedir. Bu durum Balkanlardaki Türk çocuk edebiyatına millî bir bakış açısı geliştirilmesine katkı sağlamaktadır.

Çalışmada en çok vurgu yapılan konunun Türkçe hassasiyeti olması bu gerçekliği desteklemektedir. Beksaç, Balkanlarda Türkçenin ve Türk çocukların ses bayrağı olmuş umutlarını, korkularını, varlık mücadelelerini, çocuk oyunlarını, büyüklerine saygıyı şiirlerinde dile getirmiştir. Beksaç, eserlerinde ideal Türk çocuğunun nasıl olması gerektiğine ilişkin olarak söylemlerde bulunmuştur. Ayrıca Balkanlarda birlikte yaşamak vurgusu dikkat çekicidir. Balkanlardaki çok dillilik ve çok kültürlülük Beksaç'ın şiirlerinde kendine yer bularak hep birlikte barış içinde yaşamak vurgusu ön plana çıkmaktadır.

Kaynakça

- Aslan, B. (2019). Türkçenin nöbetini tutmak: Zeynel Beksaç ve şiiri. Kesit Yayıncıları.
- Beksaç, Z. (2014). Rüyalarım çiçek açtı, https://www.23nisan-ktmb.org/pdf/Ruyalarim_Cicek_Acti.pdf. [Erişim tarihi: 05.09.2023].
- Beksaç, Z. (2014). Rüyalarım çiçek açtı (Toplu şiirler), Türkçem Yayıncıları.
- Beksaç, Z. (2014). Balkanlarda Türk çocuk edebiyatı, Türk Dili Dergisi, CVII(756), 750-780.
- 110 Çelik, M. ve Gürel, Z. (2017). Makedonya'da çocukların Türkçe sevinci "Bahçe" çocuk dergisi, Uluslararası Türk Kültür Sempozyumu.
- Dilidüzungün, S. (1996). Çağdaş çocuk yazını, Yapı Kredi Yayıncıları.
- İsen, M. ve Kireççi A.E. (2008). Balkanlar'da Türk çocuk şiiri, Varlık Yayıncıları.
- Oğuzkan, A. F. (1979). Yerli ve yabancı yazarlardan örneklerle çocuk edebiyatı, Kadıoğlu Matbaası.
- Öztürk, A. (2021). Zeynel Beksaç'ın şiirlerinde dil, yapı, anlatım tekniği ve muhteva özellikleri. Balkanlarda Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları, 3(2), 155-220.
- Sağlam, Feyyaz (1990). Batı Trakya Türkleri çocuk edebiyatı. BTTDD Yayıncıları.
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Öneren Şendil, Ç., ve Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi, 4(1), 227-250. <http://doi.org/10.33400/kuje.843306>.
- Samsakçı, M. (2018). "Prizrenli bir şair" Zeynel Beksaç ve şiiri. Rumeli Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, Özel Sayı 4, 33-46.
- Şirin, M. R. (2007). Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış- Çocuk edebiyatı nedir ne değildir? Kök Yayıncılık.
- Şirin, M. R. (2012). Çocuk ve ilk gençlik edebiyatı ders notları. Marmara Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü (2008-2012).

Kafali, A Poet From Prizren: Being A Child İn Balkans From The Perspective Of Zeynel Beksaç And Turkish Language Perception

TDK (2011). Türkçe sözlük, Türk Dil Kurumu Yayıncıları.

Trakyanet, (2022).https://trakyanet.com/rumeli/makale/trakya-halklari/1454-balkan_turkleri.html
[Erişim tarihi: 11.09.2023].

Türk Dili Dergisi. Çocuk ve ilk gençlik edebiyatı özel sayısı, (Haz. M. R. Şirin) Aralık 2014, Sayı 756.

Yavuz, Y. (2020). Kitap Tanıtımı: Türkçenin nöbetini tutmak: Zeynel Beksaç ve şiir. Balkanlarda Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları, 2(2), 119-124.